25.11.2015 VVTDno-2015-497

YHDENVERTAISUUS
VALTUUTETTU
DISKRIMINERINGSOMBUDSMANNEN
NON-DISCRIMINATION OMBUDSMAN
OVTTAVEARDÁSAŠVUOĐAÁITTARDEADDJI

Eduskunta
Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta
tyv@eduskunta.fi

Kuulemistilaisuus Eduskunnan työelämä ja tasa-arvovaliokunnassa 26.11.2015 klo 12.15

Kuultavana yhdenvertaisuusvaltuutettu Kirsi Pimiä

Komission tiedonanto kertomuksesta romanien integraatiota edistäviä kansallisia strategioita koskevan EU:n puitekehyksen täytäntöönpanosta (E 32/2015 vp)

Yhdenvertaisuusvaltuutetun tehtävänä on valvoa yhdenvertaisuuslain (1325/2014) noudattamista siten kuin sanotussa laissa säädetään sekä yleisesti edistää yhdenvertaisuuden toteutumista ja ehkäistä syrjintää. Valtuutettu toimii myös kansallisena ihmiskaupparaportoijana ja valvoo ulkomaalaisten maastapoistamista. (*Laki yhdenvertaisuusvaltuutetusta 3 §, 1326/2014*).

Lausunto

Yhdenvertaisuusvaltuutettu kiittää mahdollisuudesta lausua komission tiedonannosta, joka on monelta osin hyvä tuki jäsenvaltioiden työssä romanien integroimiseksi. Romanien yhteiskunnallinen asema vaihtelee eri jäsenvaltioissa, joten tarkennamme lausunnossamme muutamilta osin, mitkä tiedonannossa esitetyt huomiot ovat ensisijaisia Suomessa.

Yhdenvertaisuusvaltuutettu esittää lausuntonaan seuraavaa.

Syrjinnän vastaisten toimenpiteiden tehostaminen

Romanit ovat yhdenvertaisuusvaltuutetun suurin yksittäinen asiakasryhmä. Muodollinen yhdenvertaisuus on Suomessa uuden yhdenvertaisuuslain (1325/2014) myötä kohentunut, mutta muun muassa romanien tosiasiallisen yhdenvertaisuuden saavuttaminen edellyttää kohdennettuja toimenpiteitä erityisesti heidän sosio-ekonomisen asemansa parantamiseksi.

Vähemmistövaltuutetun vuonna 2014 julkaiseman selvityksen mukaan romaneista (n=249) yhteensä 68,7 prosenttia kertoo kokeneensa syrjintää

jollakin elämän alueella viimeisen vuoden aikana. Romaneilla on syrjintäkokemuksia enemmän kuin somalialaistaustaisilla ja venäjänkielisillä. Euroopan unionin perusoikeusviraston (FRA) teettämässä EU-MIDIS tutkimuksessa somalialaistaustaisista vastaajista (n=484) 47 prosenttia on kokenut syrjintää viimeisen vuoden aikana. Vastaava luku Suomessa asuvilla venäjänkielisillä (n=562) on 27 prosenttia.

Siitä huolimatta, että romanien yhteiskunnallinen asema on Suomessa monilta osin parempi kuin monessa muussa jäsenvaltiossa, romaneilla näyttää olevan Suomessa enemmän syrjintäkokemuksia kuin romaneilla EU-MIDIS tutkimuksen mukaan Tŝekissä (64 %), Unkarissa (62 %), Puolassa (59 %) ja Kreikassa (55 %).

Avainasemassa syrjinnän vastaisten toimenpiteiden tehostamisessa on muun muassa aliraportointiin puuttuminen lisäämällä romanien oikeustietoisuutta omista oikeuksistaan ja käytössä olevista oikeusturvakeinoista. Erityisesti työelämässä aliraportointi näyttää olevan merkittävä ongelma. Vähemmistövaltuutetun selvityksen mukaan syrjintää työelämässä kokeneista romaneista (n=70) yhteensä 87 prosenttia ei ilmoittanut kokemaansa syrjintää kenellekään.

Yhdenvertaisuusvaltuutetun näkemyksen mukaan romanien työllisyysasteen parantamiseksi tarvitaan järeämpiä toimenpiteitä kuin komission tiedonannossa mainostettu *Palkkaisinko romanin* -opas. Valtaväestön ja romanien keskinäinen luottamus ei kohene opaskirjoilla, vaan paikallistasolla ja työpaikoilla tapahtuvan kanssakäymisen kautta.

Paikallistason toimenpiteet romanien osallisuuden lisäämiseksi

Yksi Suomen kansallisen romanistrategian täytäntöönpanoon liittyvä keskeinen haaste on strategian tavoitteiden vieminen valtakunnalliselta ja alueelliselta tasolta kuntatason käytännön toiminnaksi. Paikallisen toiminnan ja romanien oman aktiivisuuden ja osallisuuden korostaminen on tärkeää, sillä romanit asuvat hajallaan eri puolilla maata ja usein pienillä paikkakunnilla. Tästä syystä on kiinnitettävä nykyistä enemmän huomiota siihen, että tukea kohdennetaan paikallisten toimijoiden hankkeisiin romanien integraation edistämiseksi paikallisten tarpeiden lähtökohdista. Ensisijaista on parantaa kansalaisjärjestöjen ja paikallisten viranomaisten valmiuksia hakea ja käyttää tarjolla olevia rahoitusmuotoja.

Toimenpiteiden rahoituksen osalta yhdenvertaisuusvaltuutettu katsoo, että romanien integraatiota edistävän työn ei tulisi painottua liikaa EU:n rahoituslähteisiin ja lyhytkestoisiin, projektiluonteisiin hankkeisiin. Suomen tulisi varata kansallisten romanistrategioiden toteuttamiseen myös kansallista rahoitusta samalla kuitenkin hyödyntäen tehokkaasti EU:n rahoituslähteitä.

Paikallistason toimenpiteitä tarvitaan muun muassa siinä, että romanilapset pääsevät koulunkäynnin ja koulumenestyksen osalta samalle tasolle kuin muut lapset ja jatkavat peruskoulun jälkeen vähintään toisen asteen koulutukseen.

Romanien asumiseen liittyvät ongelmat ovat usein yhteydessä syrjäytymiseen. Näihin ongelmiin ei ole mahdollista puuttua yksistään syrjinnän vastaisilla toimenpiteillä, vaan ne edellyttävät kuntatasolla poikkihallinnollista

viranomaisyhteistyötä, jossa kunnan asuntoimi ja sosiaalitoimi etsivät yhdessä ratkaisuja asiakkaan tilanteen parantamiseksi.

Työllisyysasteen parantamiseksi toimenpiteet paikallistasolla ovat yhtä tärkeitä kuin muilla elämänalueilla. Luottamus romaneihin paranee kohtaamisen ja kanssakäymisen kautta, ei stereotyyppisiin käsityksiin nojautuen. Romanien työllisyyttä edistävät hankkeissa pitää tavoitella osallistujien työmarkkina-aseman vahvistamista yleisillä työmarkkinoilla, eikä yksistään romanityön parissa.

Liitteet -

Jakelu -

Tiedoksi -